

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України, м. Харків, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство на підставі прилюдного захисту дисертації «Оптимізація технології вирощування соняшнику кондитерського напрямку використання» за спеціальністю 201 – Агрономія

16 листопада 2023 року.

Коркодола Максим Миколайович 1974 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 1999 році Дніпропетровський державний аграрний університет за спеціальністю «Агрономія».

У 2018-2022 рр. навчався в аспірантурі Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН (заочна форма навчання).

Працює провідним фахівцем із зберігання насіння ТОВ Снек Продакашн, м. Дніпро з 2016 року до цього часу.

Дисертацію виконано в Інституті рослинництва імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України, м. Харків.

Науковий керівник – Макляк Катерина Миколаївна, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, завідувач лабораторії селекції та генетики соняшнику.

Здобувач має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України:

1. Коркодола М.М., Макляк К.М. Ефективність застосованих елементів технології вирощування соняшнику кондитерського напрямку використання. *Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур НААН*. 2021, № 31. С. 88-97. DOI: 10.36710/іос-2021-31-08.

2. Коркодола М.М. Рівень прояву господарських ознак крупноплідного соняшнику в умовах північного Степу України. *Вісник Сумського національного аграрного університету* : науковий журнал. 2023. Т. 51, № 2. С. 129-136. DOI: 10.32782/agrobio.2023.2.15.

3. Коркодола М.М., Макляк К.М. Мінливість вмісту олії та білка в насінні кондитерського соняшнику залежно від агротехнічних прийомів вирощування. *Науково-технічний бюлетень Інституту олійних культур НААН*. 2023, № 34. С. 72-83. DOI: 10.36710/ІОС-2023-34-07.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Васько Н.І. – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, учений секретар, головний науковий співробітник лабораторії селекції та генетики ячменю (голова спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, без зауважень.

Троценко В.І. – доктор сільськогосподарських наук, професор, Сумський національний аграрний університет МОН, завідувач кафедри агротехнологій та ґрунтознавства (член спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. У Вступі дисертаційної роботи у практичному значенні отриманих результатів бажано б було навести показники врожайності кондитерського соняшнику за базової технології вирощування, щоб більш наочно представити ефективність власних досліджень.

2. На нашу думку, автору слід було більш докладно пояснити, чому вихід саме фракції 3,8+ вважають найбільш економічно значущим (стор. 39).

3. В методичній частині дисертації на стор. 45, передостанній абзац, наведено твердження: «У цілому ґрунт дослідної ділянки за родючістю, рівнем рН, вмістом рухомих форм мінеральних речовин є сприятливим для вирощування соняшнику», але відсутні посилання на відповідну наукову літературу.

4. На стор. 48 автор характеризує застосовані для досліджень сорти як «крупноплідні», але ніде не наводить визначення цього терміну.

5. На стор. 73-74 (підрозділ 4.1) доведено достовірність впливу застосованих агроприємів вирощування на польову схожість рослин досліджених генотипів. Бажано було б навести дані з рівня прояву польової схожості, як це зроблено для інших господарських ознак в Розділі 3.

6. Доцільно було включити ознаку «Тривалість вегетаційного періоду» до кореляційного аналізу (табл. 3.5, стор. 68), що значно збагатило би отримані за результатами досліджень висновки.

7. Потребує пояснення відсутність кореляції (передбачено негативної) між вмістом білка і олії (табл. 3.5, стор. 68) та відсутність різноспрямованості мінливості цих ознак залежно від застосованих агроприємів вирощування (стор. 94, другий абзац). Через це дані, отримані автором, суперечать даним, наведеним в джерелах наукової літератури (стор. 43, третій абзац).

8. У тексті дисертації є технічні помилки. Зокрема на стор. 56, другий абзац, допущено помилки в описі до таблиці 3.1 (стор. 54) що стосується діаметра кошика сортів СПК і Білочка. У самій таблиці 3.1 вочевидь друкарська помилка щодо максимального діаметра кошика сорту Запорізький кондитерський за відвального обробітку (34,9 см замість 38,9 см), яка повторюється впродовж тексту дисертації.

9. У тексті дисертації два рисунки наведено під номером 5.5 (стор. 113 і стор. 117).

Цехмейструк М.Г. – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Державний біотехнологічний університет МОН, доцент кафедри землеробства та гербології ім. О.М. Можейка (член спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. Дослівний повтор – стор. 22 (Вступ) і стор 29 (Розділ 1).

2. Розділ 2.1. Ґрунтово-кліматичні та агрометеорологічні умови – в аналізі погодних умов, посилання на додатки, бажано подати рисунки.

3. Розділ 2.2. Матеріал для досліджень – відсутній опис (характеристика) гібриду Гудвін, відсутні посилання на характеристику сортів білочка та СПК.

4. Розділ 2.3. Методика проведення досліджень, стор. 59 – пятифакторний дослід (Фактор А – основний обробіток ґрунту... Фактор Е – рік випробувань.), за якими методиками визначали $НІР_{05}$?

5. Відсутні посилання на методики, за якими проводили спостереження та дослідження, як біометричні так і якісні.

6. Розділ 3, стор. 53: «Різниця між способами обробітку ґрунту склала 16,5 см і перевищила $НІР_{05}$. Таким чином, за безвідвального обробітку висота рослини збільшилася.» А яке значення $НІР_{05}$?

7. Стор. 55. «Залежно від сорту/гібрида, висота рослини варіювала таким чином. За відвального обробітку: для СПК від 159,1 до 230,1 см, для Білочки від 130,3 до 183,2 см, для Запорізького кондитерського від 172,2 до 239,9 см, для Гудвіна від 141,4 до 200,4 см. За безвідвального обробітку, висота рослини варіювала: для СПК від 155,4 до 258,1 см, для Білочки від 145,5 до 231,5 см, для Запорізького кондитерського від 172,4 до 270,4 см, для Гудвіна від 135,3 до 213,1 см.» Такі варіації висоти – за одного обробітку ґрунту, однієї густоти і незалежно від добрив? Аналогічне питання відносно варіації за діаметром кошика, тривалості вегетаційного періоду та інших показників.

8. Стор. 59 «Таким чином, мінімальну масу 1000 насінин (65,1 г) сформував F_1 гібрид Гудвін за безвідвального обробітку ґрунту, дози внесення добрив $N_{20}P_{40}K_{40}$ і густоти 40,8 тис. росл./га. Максимальну масу 1000 насінин (122,3 г) сформував сорт СПК в умовах 2021 року, вирощений за густоти 20,4 тис. росл./га із застосуванням мінеральних добрив у дозі $N_{40}P_{60}K_{60}$ і відвальному обробітку.» Маса 1000 насінин гібриду Гудвін – в середньому по досліді, чи в конкретний рік?

9. Розділ 4, стор. 76 «Мінімальну ТВП (89 діб) отримано в умовах 2021 року за дози внесення добрив $N_{20}P_{40}K_{40}$, за відвальним та безвідвальним обробітком ґрунту. Максимальну ТВП (127 діб) отримано в умовах 2020 року за дози внесення добрив $N_{60}P_{80}K_{80}$, за відвальним та безвідвальним обробітком ґрунту.» Який фактор вплинув?, які коефіцієнти кореляції з погодними факторами чи дозою добрив?

10. Стор. 87. «Визначено, що вміст олії в насінні суттєво підвищився (на 1,6 % за відвального обробітку, на 1,5 % за безвідвального обробітку ґрунту), а який $НІР_{05}$?

11. Останнім часом спостерігається нестабільність як у вартості витратних матеріалів так і закупівельних цін на продукцію, тому бажано було б подати енергетичну оцінку Ваших варіантів.

Попов С.І. – доктор сільськогосподарських наук, професор, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, керівник відділу рослинництва та сортовивчення (член спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. У вступі до роботи одним із завдань було дослідити «залежність між цінними господарськими ознаками соняшнику кондитерського напрямку використання», але без уточнення залежно від яких факторів, скоріше всього від агроприйомів вирощування?

2. У завданні «установити закономірності та особливості формування технологічних властивостей насіння...» доцільніше було вжити термін «технологічні показники якості насіння», які було досліджено в роботі. Адже технологічні властивості насіння (до яких автор відносить питому вагу насіння, лушпинність та вихід фракції насіння 3,8+) представлені лише у підрозділі 5.3.

3. На стор. 27 («Практичне значення одержаних результатів») автор не зовсім вдало зазначає, що «отримані результати досліджень і розроблені рекомендації ... впроваджені у виробництво продукції рослинництва».

4. Для усунення повторень назв підрозділів у розділах 4 і 5 «мінливість» складових урожайності (розділ 5) бажано було замінити на термін «залежність».

5. У розділі 2 (стор. 48) відмічено, що у дослідях вивчали чотири генотипи кондитерського соняшнику з характеристикою трьох сортів-популяцій (СПК, Білочка та Запорізький кондитерський), а відносно гібрида Гудвін даних не має.

6. Автор зазначає (стор. 49), що вивчали відвальну та безвідвальну системи обробітку ґрунту, але доцільніше було вжити термін «способи основного обробітку».

7. У методиці зазначено, що кожен ділянку висівали на чотирьох рядках, але правильніше було написати «кожна ділянка включала чотири рядка».

8. Потребує пояснення, з якою метою здобувач визначав польову схожість насіння «...на окремій ділянці з висівом на точно однакову глибину (6 см) по 500 шт. насінин середньої крупності у триразовій повторності». Яким чином це відноситься до досліджуваних факторів?

9. У таблицях 3.1– 3.4 розділу 3, як і у розділі 4, бажано було вказати до яких сортів відносяться наведені показники за ознаками, можливо це дані у середньому за сортами?

10. У висновках до розділу 5 не висвітлено стосовно яких генотипів (або у середньому) наведено дані за мінливістю урожайності та її складових залежно від досліджуваних факторів.

11. У розділі 6 доцільно було вказати, за якою методикою визначали економічну ефективність вирощування кондитерського соняшнику.

12. У списку використаних джерел окремі із них (№№ 4, 6, 50, 54, 72,113,123,129,150,164,172,178) оформлено не за вимогами.

13. В тексті дисертації подекуди зустрічаються технічні помилки редакційного характеру, невдалі звороти мови, русизми тощо.

Єгоров Д.К. – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, завідувач лабораторії селекції та генетики жита (член спеціалізованої вченої ради).

Роботу оцінено позитивно, висловлені зауваження:

1. У переліку умовних позначень (стр.21) наводяться загальновідомі позначення (середнє значення ознаки - \bar{X} , коефіцієнт лінійної кореляції – r ,

коефіцієнт варіації – V , $НІР_{05}$, F_1), на наш погляд у цей перелік треба заносити лише ті скорочення які не відомі науковому загалу, та використано лише в конкретній дисертації.

2. На сторінці 25 не досить логічно викладено порядок завдань у роботі. На наш погляд спочатку треба «оцінити економічну ефективність застосованих елементів технології вирощування кондитерського соняшнику», а потім «надати рекомендації щодо застосування агротехнічних прийомів вирощування для отримання оптимального рівня прояву цінних господарських ознак та технологічних показників насіння соняшнику кондитерського напряму використання». В роботі наводиться навпаки.

3. Дисертантом невдало використовується терміни «відвальний обробіток ґрунту» та «безвідвальна система обробітку ґрунту», на наш погляд краще використовувати терміни «полицевий та безполицевий обробітку ґрунту».

4. Потребує пояснення дані таблиці 3.2 (стр.58), а саме: чому значення «вага насіння з кошика» при однакових густотах стояння рослин 20,4 тис./га на «відвальному» та «безвідвальному» способі обробітку ґрунту майже однакові - 146,3 г та 146,2 г, а урожайність насіння - 3,34 т/га та 3,02 т/га (різниця складає 0,32 т/га) відповідно. За рахунок чого спостерігалась така різниця? Така ж «закономірність» є при густоті 40,8 тис./га.

5. На наш погляд використовувати п'ятифакторний дослід не зовсім правильно, так як визначити (інтерпретувати) вплив кожного фактору дуже важно, краще б було досліджувати вплив трьох факторів, наприклад, на різних системах обробітку ґрунту, а потім порівняти значення.

6. У розділах 4, 5 підписи рисунків 4.1, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6 «Частки внесків головних факторів та подвійних», краще використовувати наступну редакцію – «Внесок головних факторів кондитерського соняшнику, %, 2019-2021 рр. В тексті зустрічаються два рисунки під номерами 5.5, вочевидь це технічна помилка.

7. У таблицях: 4.1, 4.2, 4.4, 4.7, 4.8, 4.10, 4.11, 4.13, 4.14, 5.1, 5.2, 5.4, 5.5, 5.7, 5.9, 5.11 наведено показники $НІР_{05}$, які приведено до трьох знаків після коми тоді як значення F та F_{05} до двох знаків. Тому, на наш погляд треба що б кількість знаків після коми співпадало, що спростить можливість порівнювати значення в таблицях.

8. У Таблиця 6.2 – Технологічна карта вирощування соняшнику кондитерського напряму використання, відвальний обробіток (станом на 01.08.2023 року) наведено перелік агрегатів для проведення робіт, на наш погляд, треба було б взяти до уваги більш сучасну техніку та обладнання та с.-г. машини, бо наведений в таблиці набір агрегатів досить застарілий.

присутні на захисті фахівці:

Макляк К.М. – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Інститут рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН, завідувач лабораторії селекції та генетики соняшнику (науковий керівник).

Результати відкритого голосування:

«За» 5 (п'ять) членів ради,
«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Коркодолі Максиму Миколайовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія.

РІШЕННЯ:

Разова спеціалізована вчена рада Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва
Національної академії аграрних наук України

УХВАЛИЛА:

1. Дисертація Коркодолі Максима Миколайовича на тему «Оптимізація технології вирощування соняшнику кондитерського напрямку використання», що подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія є завершеним самостійним науковим дослідженням і відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

2. Присудити Коркодолі Максиму Миколайовичу ступінь доктора філософії за спеціальністю 201 – Агрономія з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство.

3. Рішення разової спеціалізованої вченої ради затвердити і передати до Вченої частини.

4. Вченій частині підготувати Наказ про видачу Коркодолі Максиму Миколайовичу диплома доктора філософії та додатку до нього європейського зразка.

На підставі результатів відкритого голосування та прийнятого висновку разова спеціалізована вчена рада присуджує Коркодолі Максиму Миколайовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 – Агрономія.

**Голова разової спеціалізованої
вченої ради**

Наталія ВАСЬКО